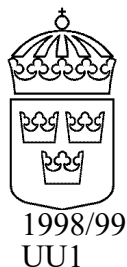

Utrikesutskottets betänkande

1998/99:UU1

Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens framställning i proposition 1998/99:1 avseende anslagsbehov under utgiftsområde 5, Utrikesförvaltning och internationell samverkan. Regeringen föreslår att totalt 2 871 318 000 kr anvisas till anslag inom detta utgiftsområde.

I betänkandet tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsramar för de olika anslagen.

Utskottet tar även ställning till motioner som väckts i anslutning till propositionen. Samtliga motionsyrkanden besvaras eller avstyrks. Till betänkandet är fogat två reservationer och två särskilda yttranden.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 1999 anvisar anslagen under utgiftsområde 5 *Utrikesförvaltning och internationell samverkan* enligt följande uppställning:

Anslag		Anslagstyp	Anslagsbelopp (tusental kronor)
A 1	Utrikesförvaltningen	ramanslag	1 740 101
A 2	Nordiskt samarbete	ramanslag	1 480
A 3	Ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m.m.	ramanslag	5 486
B 1	Bidrag till vissa internationella organisationer	obetecknat anslag	491 608
B 2	Nordiska ministerrådet	obetecknat anslag	290 043
B 3	Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)	obetecknat anslag	26 300
B 4	Fredsfrämjande verksamhet	ramanslag	146 333
C 1	Svenska institutet	ramanslag	51 826
C 2	Övrig information om Sverige i utlandet	ramanslag	14 835
D 1	Utredningar och andra insatser på det utrikespolitiska området	ramanslag	1 409

D 2	Information och studier om säkerhetspolitik och fredsfrämjande utveckling	ramanslag	9 000
D 3	Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut	obetecknat anslag	20 755
D 4	Forskning till stöd för nedrustning och internationell säkerhet	ramanslag	11 080
D 5	Utrikespolitiska Institutet	obetecknat anslag	10 216
D 6	Forskningsverksamhet av särskild utrikes- och säkerhetspolitisk betydelse	ramanslag	5 891
E 1	Inspektionen för strategiska produkter	ramanslag	16 027
E 2	Europainformation m.m.	ramanslag	21 800
E 3	Föreningen Norden	ramanslag	7 128
Summa			2 871 318

Motionerna

1998/99:U206 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om NGO-sekretariat och NGO-ambassadör,

1998/99:U301 av Karin Falkmer (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en diplomatombudsman.

1998/99:U302 av Jan Erik Ågren m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen till Arena Norden för budgetåret 1999 anvisar ett särskilt anslag om 1 600 000 kr i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anvisar anslagen under utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan enligt uppställning:

Anslag (tusental kronor)	Regeringens förslag	Anslagsförändring
E 2 Europainformation m.m.	21 800	-1 600
E 3 Föreningen Norden	7 128	+1 600
Summa för utgiftsområdet	2 871 318	0

1998/99:U303 av Jan Erik Ågren m.fl. (kd, c, fp) vari yrkas att Föreningen Norden i enlighet med sin anslagsframställan beviljas ett särskilt anslag, utöver det allmänna verksamhetsanslaget, motsvarande 1,6 miljoner kronor för informationsinsatserna på Arena Norden.

1998/99:U304 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svensk diplomatisk närvaro,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en skyndsam översyn av hur Sverige skall representeras utomlands,

4. att riksdagen under anslag A 1 Utrikesförvaltningen anvisar 1 790 101 000 kr i enlighet med vad som anförts i motionen,

6. att riksdagen beslutar avveckla anslag D 2 Information och studier om säkerhetspolitik och fredsfrämjande utveckling i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:U703 av Elver Jonsson (fp) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att stimulera engagemanget inom såväl föreningen Norden som andra organisationer verksamma på folklig nivå samt att verksamheten vid Arena Norden som en permanent resurs för den nordiska informationen i Sverige bör säkras.

1998/99:U704 av Charlotta L Bjälkebring (v) vari yrkas

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att informationsverksamheten i Arena Nordens regi borde permanenteras och stärkas samt att medelsökningen till EU-information minskas med 1,6 miljoner och att dessa medel tillförs informationsinsatser i Föreningen Nordens regi,

1998/99:U805 av Stig Eriksson m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det arktiska samarbetet måste ges högre politisk prioritet, vilket bör ske genom att regeringen får uppdraget att varje år till riksdagen lämna en rapport över det arktiska samarbetet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen ges uppdraget att arbeta för att parlamenten i alla de åtta ovannämnda länderna får rätt att nominera en egen kandidat till den samarbetskommitté som i dag har observatörsstatus vid Arktiska rådets möten,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen skall arbeta för att Arktiska rådets samarbetskommitté får samma status som permanent medlem vid mötena i Arktiska rådet,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen i större utsträckning bör lyfta fram och intensifiera de arktiska frågorna i internationella forum som FN, EU, OSSE, Barents-samarbetet och Nordiska rådet.

Utskottet

Allmänt om utgiftsområdet

Propositionen (s. 7–17)

Utgiftsområdet Utrikesförvaltning och internationell samverkan består av följande verksamhetsområden:

- utrikesförvaltning,
- internationella organisationer,
- information om Sverige i utlandet,
- nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor samt
- övriga utrikespolitiska frågor.

Regeringen anför att målet för utgiftsområdet är att säkerställa Sveriges intressen i förbindelserna med andra länder.

Vad gäller särskilda prioriteringar för år 1999 framhåller regeringen i propositionen att det är nödvändigt att förbättra FN:s förmåga att förhindra och tidigt ingripa i väpnade konflikter. Nya typer av fredsfrämjande FN-insatser måste utvecklas där politiska, militära, humanitära, ekonomiska och sociala insatser samverkar. Vidare konstaterar regeringen att det närmare ett decennium efter det kalla krigets slut ännu finns kärnvapen i högsta beredskap. Regeringen verkar internationellt för att de skall tas ur beredskapsläge som ett steg på vägen mot kärnvapenedrustning. En annan prioriterad uppgift är samarbetet inom EU, unionens utvidgning och inre utveckling. Sveriges stöd till Estland, Lettland, Litauen och Polen kommer även fortsättningsvis att inriktas på att underlätta deras förberedelser för medlemskap i EU. När det gäller institutionella och andra reformer i EU, fordras ett aktivt svenskt engagemang syftande till snara uppgörelser. Regeringen menar även att Sveriges ordförandeskap i EU första halvåret år 2001 ställer skärpta krav på utrikesförvaltningen under 1999. Förberedelserna måste intensifieras vad gäller personalplanering, kompetensutveckling och analys av sakfrågor.

Regeringen framhåller även att det nya treåriga samarbetsprogrammet med länderna i Central- och Östeuropa är av särskild betydelse i arbetet med att bidra till framväxten av en alleuropeisk säkerhets- och samarbetsordning. Detta gäller även relationerna med Ryssland och den säkerhetspolitiska dialogen med Finland.

Regeringen framhåller även att ett viktigt led i denna politik, som avspeglar regeringens höga prioritering av en fortsatt utveckling av samarbetet inom Östersjöområdet, kommer att vara att medverka till att slutsatserna från toppmötet mellan länderna i Östersjöstaternas råd och handelsministermötet 1998 omsätts i praktiska åtgärder.

Genomförandet av den av regeringen presenterade skrivelsen om en förnyad Afrikapolitik (skr. 1997/98:122, bet. 1997/98:UU14, rskr. 1997/98:245) kommer att resa krav på utrikesförvaltningen. En bred satsning kommer att göras 1999 med syfte att utveckla förbindelserna med södra Afrika.

A Utrikesförvaltningen

Propositionen (s. 19–22)

Verksamhetsområdet omfattar anslagen Utrikesförvaltningen (Utrikesdepartementet och utrikesrepresentationen), Nordiskt samarbete samt Ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet.

Vad gäller anlaget A 1 Utrikesförvaltningen menar regeringen att den höga ambitionsnivån ställer krav på en väl fungerande förvaltning som är anpassad

till de uppgifter för utrikespolitiken som en fortsatt internationalisering, det växande ömsesidiga beroendet mellan departementets traditionella politikområden samt EU-medlemskapet medför. En viss omstrukturering av utrikesrepresentationen i Afrika kommer att genomföras och en ny utlandsmyndighet kommer att upprättas i Kampala under 1999. Regeringens förslag till anslag för 1999 uppgår till 1 740 101 000 kr.

Från anslaget A 2 Nordiskt samarbete betalas kostnader för Sveriges deltagande i samarbetet inom ramen för Nordiska ministerrådet och Nordiska samarbetskommittén m.fl. samarbetsorgan samt för deltagande i vissa andra former av nordiskt samarbete. Regeringen beräknar anslaget för nästa budgetår till 1 480 000 kr.

Motionerna

Motionärerna bakom kommittémotion *U805 (v)* vill fästa uppmärksamheten på det arktiska samarbetet. I motionen framhålls att utvecklingen av detta samarbete uppmärksammades genom att Nordiska rådet redan i augusti 1993 anordnade den första konferensen för parlamentariker i den arktiska regionen. År 1996 bildade de fem nordiska länderna, Ryssland, USA och Kanada det Arktiska rådet, regeringarnas samarbetsorgan. Rådet har bl.a. ansvar för övervakning av en rad miljöforskningsprogram i det arktiska området. Vid Arktiska rådets möten skall förutom de beslutande regeringsföreträdarna även representanter för olika urbefolkningsorganisationer närvara som permanenta medlemmar. Företrädare för icke-arktiska stater, globala och regionala organisationer samt frivilligorganisationer kan genom en samarbetskommitté delta som observatörer vid Arktiska rådets möten.

Motionärerna menar att samarbetet om Arktis är viktigt, inte bara för de befolkningsgrupper som bor i området, utan även för de internationella relationerna, fred och säkerhet i hela världen och för möjligheterna att skapa en ekologiskt hållbar utveckling på hela jordklotet. De anför också att resten av världens länder har ett ansvar för den miljöförstöring som förekommer i Arktis genom sina industriella processer och det nedfall av organiska miljögifter, försurande ämnen och tungmetaller detta för med sig samt genom dumping av radioaktivt avfall. Den miljöpåverkan detta medfört har redan förändrat livsförutsättningarna för regionens bofasta befolkning.

Motionärerna anför i *yrkande 1* att det arktiska samarbetet måste ges en högre politisk prioritet och att detta bör ske genom att regeringen får i uppdrag att varje år till riksdagen lämna en rapport över det arktiska samarbetet.

I *yrkande 2* begärs ett riksdagens tillkännagivande om att regeringen ges i uppdrag att verka för att parlamenten i de åtta medlemsländerna får rätt att nominera en egen kandidat till samarbetskommittén.

I *yrkande 3* anfördes att regeringen i Arktiska rådet skall verka för att samarbetskommittén får status som permanent medlem vid rådets möten, dvs. samma status som företrädare för urbefolkningarna.

Motionärerna menar i *yrkande 4* att regeringen i större utsträckning bör lyfta fram de arktiska frågorna i internationella forum som FN, EU, OSSE, Barentssamarbetet och i Nordiska rådet.

Kristdemokraterna menar i partimotion *U206 (kd) yrkande 11* att det nätverk mellan UD och nationella samt internationella enskilda organisationer som har byggts upp över åren delvis har förstörts genom att regeringen upplöst NGO-sekretariatet. Kristdemokraterna menar att det är önskvärt att samarbetet mellan UD och enskilda organisationer åter får en så fast form som möjligt och att det sker bäst och snabbast genom att återupprätta NGO-sekretariatet och en NGO-ambassadör.

I kommittémotion *U304 (m)* anförs att globaliseringen ställer allt större krav på en modern och flexibel utrikesförvaltning och att Utrikesdepartementet i en tid av snabb internationalisering är i behov av ständig förnyelse och tillräckliga resurser.

Motionärerna konstaterar att UD:s centrala förvaltning nyligen har omorganiserats och menar att det nu är nödvändigt att se över fältorganisationen. De pekar på behovet av diplomatisk närvaro i Minsk, de utomeuropeiska industriländerna och i Nya Zeeland. De menar även att framväxten av dynamiska ekonomier i främst Asien och Latinamerika och snart Afrika ställer högre krav på kontaktytor och kompetens. Vidare framhålls att EU-medlemskapet och den framväxande utrikes- och säkerhetspolitiken skärper kraven på analys och kompetens samtidigt som det kan ge vissa möjligheter till lättnader på andra områden. Om detta begärs ett riksdagens tillkännagivande i motionens *yrkande 1*.

I *yrkande 2* begärs en översyn av hur Sverige skall representeras utomlands. Det berör dels utrikesrepresentationens omfattning, dels fördelningen mellan verksamheten utomlands och i Sverige. Motionärerna pekar bl.a. på möjligheten till samverkan mellan de nordiska länderna och mellan EU:s medlemsländer.

I *yrkande 4* förslår motionärerna att riksdagen anvisar 1 790 101 000 kr under anslaget A 1 Utrikesförvaltningen, dvs. 50 000 000 kr mer än regeringens förslag.

I motion *U301 (m)* anförs att det är av största vikt för den svenska utrikesförvaltningens anseende att alltid den mest skickade och erfarna personen blir den som representerar Sverige gentemot andra stater och internationella organisationer. Detta sker inte alltid menar motionärerna och föreslår inrättandet av en diskrimineringsombudsman för anställda i utrikesförvaltningen.

Utskottets överväganden

Motion *U805 (v)* behandlar frågor kring det arktiska samarbetet. I *yrkande 1* anförs att samarbetet bör ges en högre politisk prioritet samt att riksdagen bör erhålla en årlig skrivelse om samarbetet.

Som motionärerna framhåller bildades det Arktiska rådet 1996 av regeringarna i de fem nordiska länderna, Ryssland, USA och Kanada. Vid dess möten deltar även representanter för urbefolkningarna.

Utskottet håller med motionärerna om att detta samarbete är viktigt. Sveriges geografiska belägenhet gör det särskilt centralt att vi kan delta i ett internationellt samarbete kring miljö, resursanvändning och situationen för ursprungsbefolkningar i området runt Norra Ishavet.

Det första mötet på ministernivå inom det Arktiska rådet genomfördes hösten 1998, med deltagande bl.a. från Sverige. Ministrarna antog en deklARATION som anger färdriktning och målsättning för ett antal gemensamma aktiviteter, särskilt på miljöområdet. Man fattade även beslut om att inleda en rad projekt.

Utskottet konstaterar att Sverige har deltagit aktivt i det Arktiska rådets arbete sedan dess bildande 1996. Det under 1998 avhållna mötet på ministernivå inom rådet utgör i sig en manifestation av den politiska vikt som regeringarna i staterna runt den norra polen fäster vid detta samarbete. Utskottet välkomnar detta.

Det konkreta samarbetet är emellertid ännu i ett begynnande skede. Frågor kring finansiering och struktur för samarbetet återstår att lösa och beslutade projekt behöver genomföras.

Utskottet anser att det skulle vara av värde att regeringen i någon form till riksdagen redovisar det samarbete som pågår och som kommer att initieras. Utskottet ser emellertid inte på detta stadium att det föreligger behov av en årlig skrivelse. Utskottet anser att regeringen bör avgöra i vilka former samarbetets utformning och framtida utveckling på lämpligaste sätt skall komma till riksdagens kännedom.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion U805 (v) yrkande 1 är besvarad.

I *yrkande 2* begär motionärerna att parlamenten i medlemsländerna får rätt att nominera en kandidat till den ständiga parlamentarikerkommittén.

Utskottet noterar den centrala funktion som de parlamentariska konferenserna har i anslutning till rådets verksamhet. Enligt vad utskottet erfarit har tre sådana konferenser ägt rum.

Utskottet lägger stor vikt vid att parlamentariker från medlemsländerna har insyn i arbetet inom Arktiska rådet.

Utskottet har inhämtat att genom ett beslut som fattats under första halvåret 1998 har det fastställts att varje medlemslands parlament skall representeras i den ständiga parlamentarikerkommittén av en person som nomineras av det egna parlamentet.

Därmed är motionärernas syfte redan uppfyllt, och utskottet anser att motion U805 (v) yrkande 2 är besvarad.

Motionärerna menar i *yrkande 3* att den ständiga parlamentarikerkommittén bör få samma status som företrädare för urbefolkningarna vid möten i Arktiska rådet.

Utskottet kan konstatera att den ständiga parlamentarikerkommittén har ställning som observatör medan representanter för urbefolkning och befolkningsminoriteter har ställning som medlemmar i rådet. Utskottet noterar att ett av syftena med samarbetet är att lyfta fram och tillvarata urbefolkningarnas intressen. Detta anser utskottet vara av mycket stor vikt för samarbetets legitimitet och för att de människor som bebod de nordliga områdena på de tre kontinenterna är delaktiga i samarbetet.

Vidare förutsätter utskottet att det parlamentariska inflytandet på samarbetet blir tillgodosett genom den ständiga parlamentarikerkommittén och

möjligheten för varje medlemslands parlament att nominera en medlem till denna samt att den ständiga parlamentariskommittén får tillfälle att genom sin observatör i rådet få inblick i relevanta frågor.

Med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motion U805 (v) yrkande 3.

Vad gäller önskemålet i *yrkande 4* att stärka det arktiska samarbetet genom internationell samverkan med andra internationella organisationer kan det konstateras att ett sådant initiativ redan tagits i EU:s ministerråd. Det finländska initiativet om en nordlig dimension inom EU, vilket erhållit svenskt stöd, är också ett uttryck för detta. Detta hindrar inte att de arktiska frågorna kan tas upp även i andra sammanhang, inte minst vad gäller internationellt miljösamarbete.

Därmed betraktar utskottet motion U805 (v) yrkande 4 som besvarad.

Kristdemokraterna föreslår i motion *U206 (kd) yrkande 11* att sekretariatet för enskilda organisationer återupprättas inom UD samt att en ambassadörstjänst för dessa frågor inrättas.

Utrikesutskottet behandlade ett yrkande med detta innehåll i betänkande 1997/98:UU1 och anförde därvid bl.a. att det i samband med den omorganisation som har genomförts inom UD beslutades att ansvaret för kontakterna, avseende den operativa delen av de enskilda organisationernas biståndsverksamhet, skall ligga inom respektive geografisk enhet. Den fördel man ser med denna organisationsform är att de enskilda organisationerna i sin dialog med UD får tala med de personer och enheter som har särskilda kunskaper med avseende på respektive region och samarbetsland. Detta ligger också i linje med att ansvaret för det offentliga biståndet till samarbetsländerna efter departementets omorganisation ligger på de geografiska enheterna.

Utskottet anförde emellertid att det icke desto mindre finns behov för en kontaktyta inom departementet för organisationer som inte tidigare har bedrivit biståndsverksamhet och för de enskilda organisationernas/folkrörelsernas dialog med regeringen i övergripande frågor kring stödet till enskilda organisationers biståndsverksamhet. Utskottet konstaterade att Utrikesdepartementet därför har inrättat en tjänst inom enheten för internationellt utvecklingssamarbete med uppgift att vara central kontaktpunkt inom departementet för enskilda organisationer samt för att bevaka vad som händer i andra givarländer och i multilaterala sammanhang när det gäller de enskilda organisationernas biståndsverksamhet.

Utskottet vill vidare uppmärksamma den verksamhet som bedrivs inom ramen för folkrörelserådet för utvecklingssamarbete. Enligt vad utskottet erfarit sammankallas rådet vid två tillfällen per år för en dialog mellan de enskilda organisationerna och regeringen kring enskilda organisationers biståndsverksamhet samt även övergripande frågor inom utvecklingssamarbetet.

Utskottet anser att frågan om att eventuellt återinrätta en tjänst som NGO-ambassadör bör behandlas av UD inom ramen för departementets resurser i relation till andra angelägna behov och prioriteringar av UD:s verksamhetsområde.

Med vad som anförts anser utskottet motion U206 (kd) yrkande 11 besvarad.

I motion *U304 (m) yrkande 1* föreslår motionärerna att en utlandsmyndighet öppnas i Minsk samt att ambassaden i Wellington åter öppnas.

Utskottet kan inledningsvis konstatera att Utrikesdepartementet under en följd av år varit ålagd sparbetning. Så föreslås även gälla för 1999 under vilket år sparbetning föreslås till 75 miljoner kronor. En utgångspunkt för alla förändringar i Utrikesdepartementets verksamhet måste därför vara en avvägning mellan oförändrat höga utrikespolitiska ambitioner och begränsade finansiella resurser. Detta blir tydligt vad gäller Sveriges representation i utlandet. Ett övervägande om att öppna en ny svensk utlandsmyndighet måste, givet de finansiella förutsättningar som råder, vägas mot andra viktiga och prioriterade önskemål och behov inom utrikesförvaltningen.

Vad gäller Vitryssland sker bevakningen genom sidoackreditering från Moskva. I betänkande 1997/98:UU1 noterade utskottet att beslut om upprättande av ett svenskt honorärkonsulat fattats av Utrikesdepartementet men att vitryska myndigheter inte gett tillstånd till detta med hänvisning till att intern vitrysk lagstiftning saknas. Enligt vad utskottet inhämtat har inte frågan avancerat på den vitryska sidan under det gångna året.

Utskottet gör bedömningen att den politiska utvecklingen i Vitryssland är oroväckande och delar motionärernas uppfattning att situationen i landet vad gäller mänskliga rättigheter och demokrati är besvärande. Liksom regeringen anser utskottet att detta utgör grund för en mer aktiv svensk närvaro i Minsk. Även om behovet finns kan utskottet konstatera att vitryska myndigheter hindrar detta. Det gäller inte bara upprättandet av ett svenskt honorärkonsulat. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att samtliga västländer tagit hem sina ambassadörer från Minsk med anledning av att de vitryska myndigheterna sagt upp hyresavtalen för dessa ambassaders lokaler.

Utskottet anser därmed att motion U304 (m) yrkande 1 (delvis) är besvarad i denna del.

Vad avser Wellington fann utskottet i sina betänkanden 1996/97:UU1 och 1997/98:UU1, om man beaktar de sparkrav som åvilar Utrikesdepartementet, att arrangemanget med sidoackreditering från Canberra, Australien är rimligt. Enligt utskottets bedömning har inte något nytt framkommit som föranleder en omprövning av detta ställningstagande.

Utskottet avstyrker därmed motion U304 (m) yrkande 1(delvis) i berörd del.

I *yrkande 2* i samma motion begärs en översyn av hur Sverige skall representeras utomlands.

Utskottet vill inledningsvis framhålla att UD sedan 1996 genomfört en ny organisation i Stockholm, efter en omfattande utredning, samt att detta även medfört vissa förändringar i relationerna med utlandsmyndigheterna. Särskilt värt att notera är den omfattande reformeringen av verksamhetsplaneringen som genomförts och som underlättar ett effektivt och rationellt utnyttjande av befintliga resurser. Utskottet kan konstatera att alla de aspekter som motionärerna pekar på redan har uppmärksamats av UD och dessa kan bedö-

mas och avvågas inom ramen för den nya formen verksamhetsplanering som genomförts inom departementet.

Utskottet noterar även att ett likartat yrkande behandlades av utskottet i betänkande 1997/98:UU1. Utskottet anförde därvid i huvudsak följande:

Som regeringen framhåller i propositionen 1997/98 var syftet med omorganisationen av utrikesförvaltningen att stärka den operativa verksamheten och genomföra rationaliseringar. Inför omorganisationen genomfördes en utredning som tog sin utgångspunkt i de förändringsbehov som följer av den ökade internationaliseringen. Motionärernas syfte i denna del torde därmed vara tillgodosett.

Omorganisationen har medfört att de gamla avdelningarna för politik, handel och bistånd har ersatts med geografiska och funktionella enheter. På de geografiska enheterna sker en integrerad beredning av olika frågor rörande regioner och länder vari inkluderas utrikes-, handels- och biståndspolitiska aspekter. Även den administrativa verksamheten inom UD har varit föremål för en omfattande översyn, och en ny organisation har trätt i kraft under 1997. Syftet har varit att rationalisera och effektivisera det administrativa arbetet inom departementet. Den målsättningen har också uppnåtts, vilket medför att resurser har kunnat flyttas över till den operativa verksamheten.

En följd av omorganisationen är att förutsättningar skapats för en förbättrad verksamhetsplanering inom utrikesförvaltningen. Ett huvudsyfte med denna planering är att åstadkomma en väl avvägd struktur som medför att de prioriteringar som fastställts av den politiska ledningen kan genomföras. Inom ramen för verksamhetsplaneringen behandlas även de frågor som motionärerna pekar på som angelägna: kostnadsdelningen med andra statliga förvaltningar och myndigheter, fördelningen av verksamheten hemma och på fältet, förbättrad kommunikationsteknik samt samverkan med nordiska länder och med andra medlemsländer inom EU.

Utformningen av verksamhetsplaneringen och den höga ambitionsnivå som präglar denna skapar enligt utskottets uppfattning grunden för en kontinuerlig översyn av verksamheten inom utrikesförvaltningen i syfte att bibehålla en hög ambitionsnivå kopplad till effektivitet i resursanvändningen.

Utskottet instämmer vidare i motionärernas bedömning att förbättrad kommunikationsteknik, och det alltmer omfattande öppna flödet av information genom nya och gamla kanaler, kan möjliggöra att bevakningen av händelseutvecklingen i andra länder i framtiden kan genomföras även på andra sätt än de traditionella inom utrikesförvaltningen. Det medför dock inte – vilket motionärerna också konstaterar – ett minskat behov för diplomatisk närvaro i olika länder. Det medför enligt utskottets uppfattning i stället ett behov för rapportering med delvis annan inriktning. Det ökade informationsflödet ställer krav på ökade insatser för att ge fördjupad bakgrundsinformation och för att sammanfatta komplexa händelseförlopp. Det medför även att större resurser kan läggas ned på analys- och strategifrågor i den utrikespolitiska bevakningen inklusive EU-bevakningen.

Utskottet anser att de bedömningar som redovisats ovan fortfarande är giltiga och ser ingen anledning att nu ändra sitt ställningstagande i frågan om en översyn om hur Sverige skall representeras utomlands. Utskottet har även vid föredragning av expeditionschefen i Utrikesdepartementet inhämtat att frå-

gan om utrikesförvaltningens utformning och omfattning är föremål för en löpande analys i departementet för att verksamheten skall kunna anpassas till de nya krav som uppkommer.

Med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motion U304 (m) yrkande 2.

Utskottet noterar att motionären som står bakom motion *U301 (m)* anför att personer som innehaft politiska ämbeten ibland får tjänster inom den svenska utrikesförvaltningen. För att inte karriärdiplomater skall diskrimineras i relation till förutvarande politiker vid tjänstetillsättningar föreslår motionären att inrättandet av en diskrimineringsombudsman för anställda i utrikesförvaltningen prövas.

Utskottet vill med anledning av detta yrkande anföra att utnämning av personer som tidigare innehaft politiska ämbeten i sig inte står i strid med kravet på att det skall vara den bäst skickade och erfarna personen som representerar Sverige gentemot andra stater och internationella organisationer. Till detta kommer även bedömningar kring lämplighet för tjänsten och möjligheterna för personen i fråga att tillvarata svenska intressen på stationeringsorten och i stationeringslandet.

Utskottet menar vidare att det är regeringens sak att bedöma huruvida en enskild person uppfyller dessa krav eller ej, eftersom det är regeringens ansvar och prerogativ att utse chefer för statliga verk och myndigheter i Sverige samt myndighetschefer för ambassader och konsulat i utlandet. Utskottet ser ingen anledning till att riksdagen uttalar sig vare sig principiellt eller vad gäller utnämningar specifikt inom UD. Den kontroll som riksdagen genom granskningsförfarandet i konstitutionsutskottet utövar gentemot regeringen anser utskottet vara tillfyllest.

Utskottet avstyrker därmed motion U301 (m).

I *yrkande 4 i motion U304 (m)* föreslår motionärerna att riksdagen anvisar 1 790 101 000 kr under anslaget A 1 Utrikesförvaltningen.

Utskottet finner regeringens förslag vad gäller anslaget Utrikesförvaltningen m.m. väl avvägda och tillstyrker propositionens belopp under verksamhetsområde A.

Därmed avstyrker utskottet motion U304 (m) yrkande 4.

B Internationella organisationer

Propositionen (s. 23–31)

Inom verksamhetsområdet finansieras Sveriges bidrag till Förenta nationerna, Europarådet, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken inom EU (GUSP), Nordiska ministerrådet och Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) samt fredsfrämjande verksamhet.

Från anslaget B 1 betalas bl.a. obligatoriska kostnader för Sveriges andel till FN:s reguljära budget och FN:s fredsbevarande insatser.

Regeringen framhåller i propositionen att Sverige arbetar för att förbättra betalningsdisciplinen till FN, för rättvisare bidragsskalor, samt en mer kost-

nadseffektiv och modern förvaltning av organisationen. Sverige stöder aktivt en övergång till en mål- och resultatstyrd budgetprocess.

Regeringen konstaterar att medlemsstaterna under 1997 och 1998 har fattat beslut om reformåtgärder som inneburit bl.a. inrättandet av en post som biträdande generalsekreterare och sammanslagning av vissa avdelningar. Regeringen anför att reformarbetet inom FN måste fortsätta och även omfatta övriga organisationer inom FN-systemet.

Från anslaget B 1 betalas även Sveriges bidrag till Europarådets reguljära budget samt obligatoriska debiteringar till pensionsbudgeten, den extraordinära budgeten för den nyuppförda byggnaden för MR-institutionerna, flera s.k. partsavtal samt Europarådets ungdomsfond. Regeringen framhåller att verksamheten i Europarådet under året väl motsvarat de svenska prioriteringarna och anför att det är av särskild vikt att Europarådet tillförsäkras tillräckliga resurser för att genomföra handlingsplanen från toppmötet i december 1997.

Vidare betalas från anslaget B 1 obligatoriska kostnader för Sveriges andel av OSSE:s integrerade budget, gemensamt beslutade särskilda budgetar, OSSE:s kommunikationssystem, OSSE:s skiljedomstol i Genève samt vissa andra av organisationen debiterade gemensamma kostnader.

Regeringen framhåller Sveriges aktiva roll i OSSE:s arbete som genom sitt breda säkerhetsbegrepp, sin alleuropeiska medlemskrets och sin transatlantiska karaktär är en av pusselbitarna i den framväxande nya europeiska säkerhetsordningen.

Från anslaget betalas även obligatoriska kostnader för Sveriges deltagande i det mellanstatliga samarbetet inom EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP). Genomförandet sker genom beslut om gemensamma åtgärder och ståndpunkter.

När Amsterdamfördraget träder i kraft 1999 införs ett nytt GUSP-instrument, s.k. gemensamma strategier. Regeringen menar att genomförandet av Amsterdamfördraget sannolikt ökar behovet för krishantering inom ramen för EU-insatser.

Regeringen framhåller att finansieringen av för Sverige prioriterade insatser måste säkerställas även fortsättningsvis i syfte att möjliggöra ett aktivt svenskt engagemang inom GUSP-samarbetet. Anslaget har hittills använts i enlighet med fastställda mål för att täcka kostnaderna för insatser i de fall där enhälligt beslut av EU:s medlemsstater fattats om nationell finansiering av det gemensamma åtagandet inom EU.

Enligt regeringens förslag skall 491 608 000 kr avsättas för anslaget B 1.

Från anslaget B 2 Nordiska ministerrådet bekostas Sveriges andel av rådets budget. Regeringen framhåller i propositionen att Sverige aktivt har verkat för att utveckla det nordiska samarbetet på tre huvudområden, inom-nordiskt samarbete, Norden–EU/EES samt Norden–närområdet, i synnerhet ett utvidgat Östersjösamarbete.

Regeringen förslår att 290 043 000 kr avsätts för anslaget B 2 under 1999.

Vad gäller anslaget B 3 OECD anför regeringen att svenska departement och myndigheter gör bedömningen att de får en mycket god utdelning av OECD-samarbetet.

Anslaget för 1999 bör enligt regeringen uppgå till 26 300 000 kr.

Anslaget B 4 omfattar den fredsfrämjande verksamheten. Över anslaget finansieras svensk medverkan i internationella fredsfrämjande insatser samt studier, seminarier och annan verksamhet inom området. I propositionen framhåller regeringen att efterfrågan på svensk medverkan i internationella insatser styrs till tid och omfång av faktorer som till största delen ligger utanför regeringens kontroll. Anslagsförbrukningen är någorlunda förutsägbar vad gäller insatser där Sverige redan medverkar medan den är svårförutsebar när det gäller nya insatser.

Regeringen gör bedömningen att omfattningen av det svenska deltagandet i internationella insatser sannolikt blir oförändrad eller något större år 1999. Regeringen tillägger att arbetet med den fredsfrämjande verksamheten i högre grad kommer att inriktas på konfliktförebyggande åtgärder, bl.a. genom det handlingsprogram för konfliktförebyggande verksamhet som är under utarbetande.

Anslaget för år 1999 föreslås bli 146 300 000 kr.

Slutligen framhåller regeringen i propositionen att finansiering av svensk medverkan i internationella fredsfrämjande insatser även sker genom utnyttjande av anslag inom utgiftsområde 6, Totalförsvar, samt utgiftsområde 7, Internationellt bistånd.

Utskottets överväganden

Regeringen framhåller i propositionen att prioriteringarna för 1999 är fortsatt reformering av FN, utveckling av konfliktförebyggande verksamhet och skapandet av en all-europeisk säkerhets- och samarbetsordning. Utskottet ser positivt på dessa prioriteringar.

Utskottet kan konstatera att Sverige har ett långvarigt engagemang inom FN och att Sverige drivit ett aktivt stöd till FN för dess arbete till förmån för ökad säkerhet och utveckling. Utskottet kan även se tillbaka på en tid när Sverige har varit medlem av säkerhetsrådet och därvid konstatera att regeringen agerat aktivt inom en rad centrala områden, bl.a. fortsatt reformering av FN och en utveckling vad gäller konfliktförebyggande åtgärder, konflikt-hantering och fredsfrämjande insatser.

När det gäller interna reformer inom FN vill utskottet understryka betydelsen av att Sverige aktivt arbetar vidare för att förbättra betalningsdisciplinen, för rättvisare bidragsskalor och för en mer kostnadseffektiv och modern förvaltning av organisationen.

Utskottet välkomnar inrättandet av en ny post som biträdande generalsek- tererare och att denna post, liksom Höghögkommissarien för de mänskliga rät- tigheterna tillsatts med kvinnor. Utskottet vill framhålla att dessa utnämning- ar avsevärt förbättrar kvinnorepresentationen på höga poster inom FN- systemet. Detta har utskottet tidigare framhållit som viktigt.

Vidare vill utskottet i denna del särskilt notera den allt större säkerhetspolitiska betydelse som OSSE har erhållit. OSSE, med sitt breda säkerhetsbegrepp, sin stora europeiska medlemskrets och transatlantiska karaktär utgör en av hörnstenarna i byggandet av en all-europeisk säkerhets- och samarbetsordning.

Utrikesutskottet vill också särskilt uppmärksamma Europarådet som nästa år firar sitt 50-årsjubileum. Med sin breda medlemskrets, som för närvarande omfattar 40 länder, har Europarådet en viktig uppgift att fylla när det gäller byggandet av ett nytt och bättre integrerat Europa. Särskilt betydelsefullt är organisationens arbete i de nya medlemsstaterna i Central- och Östeuropa för att stärka demokratin samt värna respekten för de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer. Europarådets domstol för de mänskliga rättigheterna i Strasbourg har nyligen omorganiserats för att bättre kunna möta den nya situationen. Även ministerkommitténs och parlamentariska församlingens arbete har inriktats mot att övervaka samtliga medlemsstaters förpliktelser. Mot bakgrund av att Sverige tillhör kretsen av grundarländer noterar utskottet med tillfredsställelse att regeringen nu tillsatt en kommitté med uppgift att förbereda den svenska delen av Europarådets 50-årsjubileum.

Utskottet finner regeringens förslag vad gäller anslaget Internationella organisationer väl avvägda och tillstyrker propositionens belopp under verksamhetsområde B.

C Information om Sverige i utlandet

Propositionen (s. 33–36)

Verksamhetsområdet Information om Sverige i utlandet omfattar anslaget till Svenska institutet för informations-, kultur- och erfarenhetsutbyte med utlandet samt anslaget till de svenska utlandsmyndigheterna för informations- och kulturutbytesverksamhet och allmänna främjandeinsatser.

Regeringen framhåller i propositionen att verksamheten syftar till att skapa en positiv bild av Sverige och förtroende för Sverige som internationell samarbetspartner. Därmed främjas svenska intressen vilket bidrar till tillväxt och sysselsättning. De svenska utlandsmyndigheterna utgör regeringens främsta instrument för att genomföra detta mål i enskilda länder.

När det gäller regeringens avsikter för 1999 skall, vad avser anslaget C 1 Svenska institutet, insatser i Västeuropa prioriteras och vad gäller anslaget C 2 Övrig information om Sverige i utlandet skall insatser i Västeuropa, Nordamerika och vissa länder i Asien prioriteras.

Regeringen framhåller att millennieskiftet och Sveriges ordförandeskap i EU första halvåret 2001 är informationstillfällen att uppmärksamma redan under år 1999 och att kulturens centrala roll i presentationen av Sverige därvid bör framhållas. Regeringen gör bedömningen att insatserna inom verksamhetsområdet har bidragit till att säkerställa Sveriges intressen i förbindelserna med andra länder och till att göra utrikespolitiken till ett bättre instrument i näringspolitiken.

Regeringen föreslår att anslaget C 1 Svenska institutet för budgetåret 1999 skall uppgå till 51 826 000 kr och att anslaget C 2 Övrig information om Sverige i utlandet skall uppgå till 14 835 000 kr.

Utskottets överväganden

Utskottet kan liksom regeringen i propositionen konstatera att det svenska ordförandeskapet inom EU första halvåret år 2001 ställer särskilda krav på informationsinsatser, både i Sverige och i utlandet.

Utskottet finner regeringens förslag vad gäller anslaget Information i utlandet väl avvägda och tillstyrker propositionens belopp under verksamhetsområde C.

D Nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor m.m.

Propositionen (s. 37–42)

Regeringen framhåller i propositionen att målsättningarna för verksamhetsområdet är att:

- främja information och forskning om nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor,
- tillförsäkra Utrikesdepartementet teknisk och vetenskaplig sakkunskap vid förhandlingar om nedrustning samt vid internationellt samarbete för att motverka spridning av massförstörelsevapen.

Regeringen anför att målsättningarna för verksamhetsområdet har uppfyllts väl under budgetåret 1997 och första halvåret 1998.

Syftet med anslaget D 1 Utredningar och andra insatser på det utrikespolitiska området är att ge stöd till verksamhet som främjar svensk utrikespolitik, framför allt vad gäller nedrustnings- och säkerhetspolitik.

Genom en tilläggsbudget har 500 000 kr överförts från anslaget D 1 till anslaget D 4 Forskning till stöd för nedrustning och internationell säkerhet under 1998 för att möta ökade kostnader för tillhandahållande av svensk expertis till FN:s särskilda kommission för eliminering av massförstörelsevapen i Irak (UNSCOM).

Ändamålet med anslaget D 2 Information och studier om säkerhetspolitik och fredsfrämjande utveckling är att genom stöd till organisationer och stiftelser främja studier och information om nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor.

Anslaget D 3 utgör bidrag till verksamheten vid Stockholms internationella fredsforskningsinstitut, SIPRI.

Syftet med anslaget D 4 är att tillföra Utrikesdepartementet teknisk och vetenskaplig sakkunskap från Försvarets forskningsanstalt (FOA) vid förhandlingar om nedrustning, rustningsbegränsning, internationell säkerhet samt vid internationellt samarbete för att motverka spridning av massförstörelsevapen.

Anslaget D 5 Utrikespolitiska Institutet syftar till att främja intresset för internationella frågor samt att öka kunskapen om detta ämne genom forskning och information till allmänheten.

Motionen

I kommittémotion *U304 (m) yrkande 6* anføres med anledning av anslaget D 2 Information och studier om säkerhetspolitik och fredsfrämjande utveckling att det inte är rimligt att enskilda organisationer skall särbehandlas vad avser verksamhet av denna typ. Motionärerna menar att det lätt kan skapa ett beroende av statsmakten vilket inte är önskvärt och anför att detta specialdestinerade anslag bör avvecklas.

Utskottets överväganden

Till grund för regeringens beslut om stöd till enskilda organisationer som är verksamma med frågor rörande säkerhetspolitik och fredsfrämjande ligger förordningen (1993:983) om statligt stöd för information och studier om säkerhetspolitik och fredsfrämjande utveckling. Utskottet menar att bidrag till verksamhet av detta slag ligger väl i linje med Sveriges allmänna utrikespolitiska överväganden, där säkerhetspolitiska frågor har kommit att få en allt större betydelse.

Utskottet vill vidare framhålla att anslaget fyller en viktig funktion för att bidra till ökade kunskaper samt att stimulera intresse och engagemang för frågor som rör global och europeisk säkerhet och fredsfrämjande utveckling. Stödet till organisationer och stiftelser för detta ändamål har därför en viktig funktion.

Enligt vad som framgår av regeringens redovisning i propositionen utgick under budgetåret 1997 stöd till 13 organisationer omfattande 102 olika projekt. För budgetåret 1998 har beslut fattats om stöd till 15 organisationer och 79 projekt. Utskottets uppfattning är att verksamheten inom området har en god spridningseffekt och att anslaget bör bibehållas.

Utskottet avstyrker därmed motion *U304 (m) yrkande 6*.

Utskottet finner regeringens förslag vad gäller anslaget Nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor väl avvägda och tillstyrker propositionens förslag under verksamhetsområde D.

E Övriga utrikespolitiska frågor

Propositionen (s. 43–47)

I verksamhetsområdet ingår anslagen E 1 för Inspektionen för strategiska produkter (ISP), E 2 Europainformation m.m. samt, fr.o.m. budgetåret 1999 anslaget E 3 föreningen Norden.

ISP skall sköta tillsyn och annan kontroll enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel och lagen (1998:397) om strategiska produkter. Inspektionen skall även vara svensk myndighet enligt Sveriges åtaganden inom ramen för icke-spridning av kemiska vapen. Inspektionen har till sitt förfogande dels det parlamentariska sammansatta exportkontrollrådet (EKR), dels det teknisk-vetenskapliga rådet (TVR). Kostnaderna för verksamheten täcks av avgifter som redovisas mot särskild inkomstitel på statsbudgeten. Avgiften

tas ut av företag vars produkter omfattas av kontrollen över krigsmateriel och varor med dubbla användningsområden.

Vad gäller Europainformationen framhåller regeringen i propositionen att informationsverksamheten under 1997 och första halvåret 1998 varit starkt inriktad på att informera den breda allmänheten om EU:s medlemsländers regeringskonferens och resultatet av denna, Amsterdamfördraget. Fördraget godkändes av riksdagen den 29 april 1998.

Regeringen har under 1998 infört nya möjligheter för ideella organisationer och stiftelser att söka projektbidrag för informations- och kunskaps-höjande insatser om EU.

Regeringen föreslår att anslaget E 2 tillförs 14 000 000 kr för år 1999. Regeringen vill kunna bedriva en aktiv informationsverksamhet till den svenska allmänheten. Den skall bestå bl.a. av seminarier, hearingar, materialproduktion i olika former, en mer omfattande distribution samt marknadsföring. De nya medlen skall även användas till projektbidrag för ideella organisationer och stiftelser för informations- och kunskaps-höjande insatser om EU.

Över anslaget E 3 utbetalas medel till föreningen Nordens verksamhet. Anslaget till föreningen Norden överförs fr.o.m. budgetåret 1999 från utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid till utgiftsområde 5. Regeringen framhåller att bakgrunden till denna ändring är att ett nära samarbete med frivilligorganisationer, där Föreningen Norden intar en särställning, är ett viktigt inslag i det nordiska samarbetet.

Motionerna

Ett flertal motioner, kommittémotion *U704 (v) yrkande 10*, kommittémotion *U302 (kd) yrkandena 1 och 2*, *U703 (fp) yrkande 6* samt flerpartimotion *U303 (kd, fp, c)*, tar upp den verksamhet som bedrivs av Föreningen Norden och informationsverksamheten inom Arena Norden.

Motionärerna framhåller bl.a. att det i Stockholm har saknats en utåtriktad nordisk informationsverksamhet i och med att Nordiska rådets sekretariat flyttade från Stockholm till Köpenhamn. Därför tog Föreningen Norden initiativ till ett Nordens informationscentrum, Arena Norden, som inledde sin verksamhet i slutet av 1995.

Motionärerna menar att det är av största vikt att förutsättningar skapas för att Arena Norden skall kunna fortsätta sin verksamhet. Efter att under budgetåret 1998 genom särskilt beslut ha erhållit ett stöd om 1 000 000 kr innehåller budgetpropositionen för 1999 ej något anslag för denna verksamhet. Motionärerna finner detta förvånande eftersom Arena Norden övertagit större delen av de informationsuppgifter som tidigare handhades av svenska delegationens kansli och även av presidiesekretariatet när det var lokaliserat till Stockholm.

I motionerna *U704 (v) yrkande 10*, *U302 (kd) yrkande 2* samt flerpartimotion *U303 (kd, fp, c)* anförs det att föreningen Norden bör beviljas ett särskilt anslag för att kunna fortsätta att driva Arena Norden, utöver det allmänna verksamhetsanslaget E 3 föreningen Norden, motsvarande 1 600 000 kr. Finansieringen bör ske inom ramen för utgiftsområde 5 genom att anslaget E 2 Europainformation sänks med motsvarande belopp.

Utskottets överväganden

I motionerna U703 (fp) yrkande 6, U704 (v) yrkande 10, U302 (kd) yrkandena 1 och 2 samt U303 (kd, fp, c) tar motionärerna upp Arena Nordens verksamhet.

Utskottet kan inledningsvis konstatera att Arena Norden ursprungligen är ett initiativ som tagits av föreningen Norden. Utskottet noterar att de behov som verksamheten avses tillgodose är angelägna vilket bl.a. resulterat i att Arena Norden 1998 erhöll särskilda medel för sin verksamhet.

Utskottet behandlade yrkanden om stöd till Arena Nordens verksamhet i sitt betänkande 1997/98:UU18 om det nordiska samarbetet (skr. 1997/98:73, redog. 1997/98:NR1, rskr. 1997/98:246 och 1997/98:247) och framhöll att utskottet i yttrande till finansutskottet 1997/98:UU3y tillstyrkt regeringens förslag att genom engångsomfördelningar anslå 1 miljon kronor till Arena Norden.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är värdefullt att det i Sverige finns ett forum för information om Norden och nordiskt samarbete. Utskottet menar att det är viktigt att finna en långsiktigt hållbar lösning för den nordiska informationsverksamheten och att denna utformas i dialog mellan ansvarig företrädare för regeringen och föreningen Norden.

Utskottet har inhämtat att en sådan dialog pågår samt att regeringen verkar för att en informationsverksamhet upprättas i Sverige på grundval av nordisk samfinansiering. Frågan har bl.a. behandlats i Nordiska samarbetskommittén inom Nordiska ministerrådet.

Utskottet utgår från att regeringen möjliggör fortsatt verksamhet, i avvaktan på beslut i Nordiska ministerrådet under 1999.

Med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motionerna U704 (v) yrkande 10, U302 (kd) yrkandena 1 och 2 och U303 (kd, fp, c) samt anser att motion U703 (fp) yrkande 6 är besvarad.

Utskottet finner regeringens förslag vad gäller anslaget Övriga utrikespolitiska frågor väl avvägda och tillstyrker propositionens förslag under verksamhetsområde E.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *det arktiska samarbetet* att riksdagen förklarar motion 1998/99:U805 yrkande 1 besvarad med vad utskottet anfört,
2. beträffande *den ständiga parlamentarikerkommittén* att riksdagen förklarar motion 1998/99:U805 yrkande 2 besvarad med vad utskottet anfört,
3. beträffande *den ständiga parlamentarikerkommitténs status* att riksdagen avslår motion 1998/99:U805 yrkande 3,

4. beträffande *samverkan mellan Arktiska rådet och andra internationella organisationer*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U805 yrkande 4 besvarad med vad utskottet anfört,

5. beträffande *dialogen mellan Utrikesdepartementet och enskilda organisationer samt folkrörelser*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U206 yrkande 11 besvarad med vad utskottet anfört,

6. beträffande *Sveriges representation i Minsk*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U304 yrkande 1 (delvis) besvarad med vad utskottet anfört,

7. beträffande *Sveriges representation i Wellington*

att riksdagen avslår motion 1998/99:U304 yrkande 1 (delvis),

res. 1 (m, fp)

8. beträffande *en översyn av Sveriges representation utomlands*

att riksdagen avslår motion 1998/99:U304 yrkande 2,

res. 2 (m)

9. beträffande *en diplomatombudsman*

att riksdagen avslår motion 1998/99:U301,

10. beträffande *anslagen under utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan*

att riksdagen med bifall till propositionens yrkande 1 (prop. 1998/99:1 utgiftsområde 5 avsnitt 1) och med avslag på motionerna 1998/99:U302 yrkandena 1 och 2, 1998/99:U303, 1998/99:U304 yrkandena 4 och 6 samt 1998/99:U704 yrkande 10 för budgetåret 1999 under utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan anvisar anslag enligt kolumnen Utskottets förslag i tabell 2 i den bilaga som är fogad till detta betänkande och med de anslagsbenämningar och anslagstyper som framgår av tabellen,

11. beträffande *informationsverksamheten inom Arena Norden*

att riksdagen förklarar motion 1998/99:U703 yrkande 6 besvarad med vad utskottet anfört.

Stockholm den 26 november 1998

På utrikesutskottets vägnar

Viola Furubjelke

I beslutet har deltagit: Viola Furubjelke (s), Göran Lennmarker (m), Sören Lekberg (s), Berndt Ekholm (s), Lars Ohly (v), Ingrid Näslund (kd), Bertil Persson (m), Urban Ahlin (s), Liselotte Wågö (m), Carina Hägg (s), Agneta Brendt (s), Murad Artin (v), Jan Erik Ågren (kd), Sten Tolgfors (m), Marianne Samuelsson (mp), Marianne Andersson (c) och Karl-Göran Biörsmark (fp).

Reservationer

1. Sveriges representation i Wellington (mom. 7)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med ”Vad avser” och slutar med ”i berörd del” bort ha följande lydelse:

När det gäller Nya Zeeland konstaterar utskottet att det är ett dynamiskt industriland. Landet har även en för Sverige särskilt intressant samhällsutveckling. Utskottet finner att arrangemanget med sidoackreditering från Canberra, Australien, ej är tillfredsställande. Utskottet anser därför att den svenska ambassaden i Wellington åter bör öppnas.

Detta bör ges regeringen till känna.

Utskottet tillstyrker därmed motion U304 (m) yrkande 1 (delvis).

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *Sveriges representation i Wellington*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U304 yrkande 1 (delvis) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. En översyn av Sveriges representation utomlands (mom. 8)

Göran Lenmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med ”Utskottet vill” och på s. 11 slutar med ”yrkande 2” bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att globaliseringen ställer allt större krav på en modern och flexibel utrikesförvaltning. Relationerna till omvärlden blir viktigare för var dag som går. Detta gäller såväl det traditionella utrikespolitiska området som det handelspolitiska området och biståndssamarbetet. I en tid av snabb internationalisering bör därför enligt utskottets uppfattning den svenska utrikesförvaltningens övergripande struktur ses över.

Utskottet menar att en utgångspunkt bör vara att se över de långsiktiga ekonomiska ramar som är rimliga för utrikesrepresentationen och Utrikesdepartementet i Sverige. En analys bör också göras av de kostnader för utrikesförvaltningen som bör belasta andra delar av svensk förvaltning och svenskt samhällsliv i övrigt.

Vidare anser utskottet att förutom frågan om utrikesrepresentationens omfattning och arbetsuppgifter bör också fördelningen mellan verksamheten utomlands och i Sverige övervägas. Förbättrad kommunikationsteknik kan möjliggöra administrativa och andra lösningar för framtiden som kan ge utrymme för förbättrad svensk diplomatisk närvaro. De möjligheter som samverkan inom Norden och inom EU ger bör också belysas.

Detta bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrker utskottet motion U304 (m) yrkande 2.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *en översyn av Sveriges representation utomlands* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:U304 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilda yttranden

1. Anslagen under utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan (mom. 10)

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) anför:

Den 19 november 1998 beslutade en majoritet i finansutskottet bestående av socialdemokrater samt vänster- och miljöpartister att fastställa ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och en beräkning av statens inkomster avseende 1999.

Moderata samlingspartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

När en majoritet nu genom beslutet i finansutskottet den 19 november om ramar för de olika utgiftsområdena valt en annan inriktning av politiken, deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 5. För budgetåret 1999 förordar vi de förslag till anslagsfördelning som framgår av Moderata samlingspartiets parti- och kommittémotioner.

2. Anslaget D 2 Information och studier om säkerhetspolitik och fredsfrämjande utveckling (mom. 10, motion U304 yrkande 6)

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors (alla m) anför:

Moderata samlingspartiet anser att fria och frivilliga organisationer bör få stöd enligt generella principer och inte styras av specialdestinerade anslag. Vi menar att en särbehandling av vissa organisationer, med utgångspunkt i deras verksamhetsinriktning, skapar ett icke önskvärt beroende av statsmakten och att anslaget därmed bör utmönstras.

**Tabell 1: Regeringens och partiernas anslagsförslag
gällande utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och
internationell samverkan**

1998/99:UU1
Bilaga

1 000-tal kronor

Anslag	Anslags- typ	Regering- ens förslag	m	v	kd
A 1	Utrikesförvaltningen	(ram)	1 740 101	+50 000	
A 2	Nordiskt samarbete	(ram)	1 480		
A 3	Ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m.m.	(ram)	5 486		
B 1	Bidrag till vissa internationella organisationer	(obet)	491 608		
B 2	Nordiska ministerrådet	(obet)	290 043		
B 3	Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)	(obet)	26 300		
B 4	Fredsfrämjande verksamhet	(ram)	146 333	-146 333 ¹	
C 1	Svenska Institutet	(ram)	51 826		
C 2	Övrig information om Sverige i utlandet	(ram)	14 835		
D 1	Utredningar och andra insatser på det utrikespolitiska området	(ram)	1 409		
D 2	Information och studier om säkerhetspolitik och fredsfrämjande utveckling	(ram)	9 000	-9 000 ²	
D 3	Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI)	(obet)	20 755		
D 4	Forskning till stöd för nedrustning och internationell säkerhet	(ram)	11 080		
D 5	Utrikespolitiska Institutet	(obet)	10 216		
D 6	Forskningsverksamhet av särskild utrikes- och säkerhetspolitisk betydelse	(ram)	5 891		
E 1	Inspektionen för strategiska produkter	(ram)	16 027		
E 2	Europainformation m.m.	(ram)	21 800	-1 600	-1 600
E 3	Föreningen Norden	(ram)	7 128	+1 600	+1 600
Summa för utgiftsområdet			2 871 318	-105 333	±0 ±0

¹I motionen yrkas att medlen förs över till utgiftsområde 7. Yrkandet behandlas av finansutskottet.

²Anslaget föreslås avvecklas.

**Tabell 2: Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 5
Utrikesförvaltning och internationell samverkan**1998/99:UU1
Bilaga

1 000-tal kronor

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning. Företrädare för Moderata samlingspartiet har avgivit ett särskilt yttrande angående utgiftsområde 5.

Verksamhetsområde Anslag	Utskottets förslag
A Utrikesförvaltningen m.m.	
A 1 Utrikesförvaltningen (<i>ram</i>)	1 740 101
A 2 Nordiskt samarbete (<i>ram</i>)	1 480
A 3 Ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m.m. (<i>ram</i>)	5 486
B Internationella organisationer	
B 1 Bidrag till vissa internationella organisationer (<i>obet.</i>)	491 608
B 2 Nordiska ministerrådet (<i>obet.</i>)	290 043
B 3 Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) (<i>obet.</i>)	26 300
B 4 Fredsfrämjande verksamhet (<i>ram</i>)	146 333
C Information om Sverige i utlandet	
C 1 Svenska Institutet (<i>ram</i>)	51 826
C 2 Övrig information om Sverige i utlandet (<i>ram</i>)	14 835
D Nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor m.m.	
D 1 Utredningar och andra insatser på det utrikespolitiska området (<i>ram</i>)	1 409
D 2 Information och studier om säkerhetspolitik och fredsfrämjande utveckling (<i>ram</i>)	9 000
D 3 Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI) (<i>obet.</i>)	20 755
D 4 Forskning till stöd för nedrustning och internationell säkerhet (<i>ram</i>)	11 080
D 5 Utrikespolitiska Institutet (<i>obet.</i>)	10 216
D 6 Forskningsverksamhet av särskild utrikes- och säkerhetspolitisk betydelse (<i>ram</i>)	5 891
E Övriga utrikespolitiska frågor	
E 1 Inspektionen för strategiska produkter (<i>ram</i>)	16 027
E 2 Europainformation m.m. (<i>ram</i>)	21 800
E 3 Föreningen Norden (<i>ram</i>)	7 128
Summa för utgiftsområdet	2 871 318

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	1
Motionerna	2
Utskottet	3
Allmänt om utgiftsområdet	3
Propositionen (s. 7–17)	3
A Utrikesförvaltningen	4
Propositionen (s. 19–22)	4
Motionerna	5
Utskottets överväganden	6
B Internationella organisationer	11
Propositionen (s. 23–31)	11
Utskottets överväganden	13
C Information om Sverige i utlandet.....	14
Propositionen (s. 33–36)	14
Utskottets överväganden	15
D Nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor m.m.	15
Propositionen (s. 37–42)	15
Motionen	16
Utskottets överväganden	16
E Övriga utrikespolitiska frågor.....	16
Propositionen (s. 43–47)	16
Motionerna	17
Utskottets överväganden	18
Hemställan	18
Reservationer	20
1. Sveriges representation i Wellington (mom. 7).....	20
2. En översyn av Sveriges representation utomlands (mom. 8)	20
Särskilda yttranden	21
1. Anslagen under utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och inter- nationell samverkan (mom. 10)	21
2. Anslaget D 2 Information och studier om säkerhetspolitik och fredsfrämjande utveckling (mom. 10, motion U304 yrkande 6)	21
Bilaga	
<i>Tabell 1:</i> Regeringens och partiernas anslagsförslag gällande ut- giftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	23
<i>Tabell 2:</i> Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 5 Utri- kesförvaltning och internationell samverkan	24